

Um ikki Landsverk, hvør?

Signar P. Heinesen

Ikki sørt hugalig løta á Østrøm nú fyri kortum, tá ið Landsverk (LV) hevði móttøku fyri Sigurði Lamhauge, nýggjum stjóra á stovninum. Neyvan mundi eg vera einsamallur við kensluni, at nú seta vit eina striku í sandin – eina nýggja byrjan.

Yvirskriftin er ein spurningur. Tað er tann spurningurin, sum eg haldi, at øll, sum hava eina meining um at skera uppgávur út úr stovninum, eiga at svara til fulnar. Tað er ikki nakar sjálvsagdur lutur hjá stórt 50 túsund sálum úti í miðjum Atlantshavi at fylgja við í teknisku menningini í dagsins teksti.

Vit kunnu nevna gøtur. Gøtur siga søguna um ítøkilig fólk í ítøkiligum uppgávum í eini ítøkiligari skipan. Men tær siga millum lítið og einki um, hvussu sama skipan kundi virkað við øðrum fólki um somu uppgávum. Tær siga heldur ikki so nógv um, hvussu somu fólk í somu uppgávum í eini aðrari skipan kundu virkað. Tað er ikki altíð so stórir munur á skipanum, sum styðja fólk í uppgávunum og teimum, sum ikki fáa tað frægasta fram í fólk.

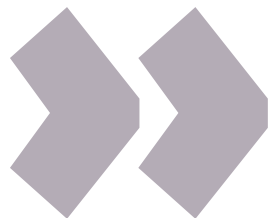
Mín meting er, at lítil orsök er at skipa LV stovnin við stóði í teimum gølum, sum hava verið frammi seinastu tvey áratíggjuni.

Tá ið tað snýr seg um tekniska økið hjá tí almenna, er mest átroðkandi spurningurin í dag, hvør tekur sær av teimum “departementalu” uppgávunum – uppgávunum at styðja politisku skipanini í teimum heilt yvirskipaðu spurningunum. Hetta er mest ásyniliga uppgávan, sum varð tikin úr stovninum í 1990-árunum. Sum eg síggi tað, hongur hendan uppgávan enn í leysum lofti – skjótt fjórðingsöld eftir.

Tað mesta av hesum er sjálvsagt fjalt handan so mangar óvissur. Fáur veit, hvussu ein gongd kundi verið so nógv øðrvísi, vóru aðrar avgerðir tiknar. Á samferðsluøkinum kunnu tó fólk flest helst vera á einum máli um, at vit í Føroyum eru væl fyri eftir tað, sum gjørt er. Serliga eftir seinna

heimsbardaga. Lunnarnir vóru lagdir undir hesa menning, meðan LV tók sær av evstu politisku ráðgevingini.

Hetta er neyvan staðið at bera fram dømi um, hvar eg haldi, at evsta politiska ráðgevingin í dag kanska kundi verið frægari. Tann leiðin, sum farið varð inn á um aldarskiftið, hevur nú tvey áratíggju á baki. At meta um langtíðararin er hetta ikki langt skeið. Tað frægasta ikastið frá mær er kanska, at eg haldi meg hóma avleiðingar fleiri staðni í skipanini – og ikki bert á samferðsluøkinum – eftir veikari tekniskari ráðgeving á evsta politiska stigi, sum LV søguliga tók sær av – ella styðjaði – fram at aldarskiftinum, men sum hann ikki formliga hevur ábyrgd av í dag. Talan er bæði um, at vit brúka tøkni og arbeiðshættir, sum annaðhvørt hoyra tátíðini til, ella hoyra øðrum umstøðum til, og um kostnaðir, sum mær tykir høgur. Enn verri er sjálvsagt, at vit mæ vitandi als ikki hava viðgjørt onkur mál, sum vit áttu at havt viðgjørt.

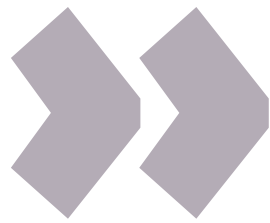
Tann stóri spurningurin er, hvussu vit í Føroyum á tekniska økinum menna okkum saman við tíðini og teknisku menningini kring okkum, at vit megna at búgva okkara fólk út til tær stóru avbjóðingarnar, sum tíðin ber við sær. Tað var tann tíð, tá ið útlendingar gjørdur alt at kalla

I dag eru tað aðrar skipanir, sum veita evstu politisku ráðgevingina. Íkastið frá LV verður gjørt “í vinnavold” – eitt ikast millum so mong onnur. Ongum, sum hevur formliga ábyrgd, kann verða vælvildarfólki og -ráðum fyrriuttan. Men eingin skipan kann dúva á slíkt. Tann, sum hevur evstu formligu ábyrgdina, má eisini vera ílætinn til hesa ábyrgd. Annars fáast vælvildarráðini heldur ikki til haldar.

Sum eg síggi tað, er tann stóri spurningurin ikki, um LV sjálvur skal gera hetta ella hitt, ella tað kann útveitast. Meg minnst onga ideologiska hugsjón um hetta við at loysa uppgávurnar innanhýsis á stovninum, ella at fáa veitarar at loysa tær. Mær vitandi hevur tann spurningurin í allari tíð stovnsins verið ein praktiskur spurningur, um nakar annar lyfti uppgávuni til fulnar. Søgjan um “asfaltverkið”, sum hon í dag gongur, ber boð um, hvussu torførur hesin spurningurin í praksis er. Marknaðurin í Føroyum er so ovurlítill í hesum høpi, og sveiggini eru mangan stór. Maskinmiðstöðin í Kollafirði var, sum eg skilti Mikkjal Helmsdal, sála, eisini ein praktiskur spurningur, tí tað vísti seg tá so sera torført at halda maskinurnar koyrandi fyri rímiligan kostnað og tá ið brúk var fyri tí. Hetta hevði jú verið á privatum hondum einaferð.

Øll míni ár á stovninum vóru tað arbeiðstakarar, sum bygdu havnirnar og nógvar av lendingunum við. Arbeiðstakarar gjørdur eisini tá onkrar vegir. Eitt nú var Velbastaðvegurin gjørdur soleiðis. Eg haldi meg ikki minnst nakað tos um, at hendan vegabyggingin var bíligari ella dýrari, betri ella verri frágingin samanborið við tað, sum stovnurin sjálvur gjørdi. Síðan 1964, tá ið Landsbyggifelagið (LBF) varð stovnað, hevur eisini verið vanligt, at ráðgevarar gjørdur prosjekt og høvdu eftirlit. Eitt samljóð millum byggharra, ráðgevarar og arbeiðstakarar er ein fortreyt fyri góðum verki á tekniska økinum. Og allir partar mega fáa rásarúm at virka í, skal gott verk verða úrslitið.

Tann stóri spurningurin er, hvussu vit í Føroyum á tekniska økinum menna okkum saman við tíðini og teknisku menningini kring okkum, at vit megna at búgva okkara fólk út til tær stóru avbjóðingarnar, sum tíðin ber við sær. Tað var tann tíð, tá ið útlendingar gjørdur alt at kalla. Mikkjal Helmsdal, sáli, var ein undan-gongumaður – og í so máta eisini partur av síni samtid – at draga fôrleikar heim til klettarnar. At slóða fyri, at færoyingar og færoyskar fyrirkur fingur ein møguleika. Henning Jacobsen tók við hesum aðalmáli. Sjálvur haldi eg, at væl er gingið undan. Hyggja vit kring okkum aðrastaðni í heimi, er neyvan ov nógv sagt, at hevði

Fólk flest vilja í flestu førum gott verk. Vit kunnu leggja okkum í geyma, at grikkar í síni tíð settu hetta hugtakið í tað eina hornið á Grikska Fýrkantinum (strembanin fram at tí góða, tí rættvísa, tí sanna og tí vakra). Fólk flest vita væl, hvat er gott til endamálið. Tey vita eisini, tá ið tað ikki er nóg gott. Fáur trívist við ógóðum verki

stovnurin ikki hetta sum eitt av sínum aðalmiðum, stóðu helst fremmand nøvn á enn fleiri málum í dag. Tað er eingin náttúrlóg, at vit ikki missa úr hondum virkis-øki, sum vit áður gjørdur minst eins væl og onnur.

Støðan í dag tykir mær ein onnur. Eina uppgávu fyri og aðra eftir lata vit úr hondum til onnur at loysa, tí vit megna ikki at savna megina teirra millum, sum kundu dugnað so mikið, at uppgávan lá eftir í Føroyum í góðum hondum. Tað er heldur ikki vist, at hesar uppgávur liggja í hondum, sum megna at fáa frægastu úrslitini.

Landsverkfrøðingurin var einaferð ein púra opin stovnur, sum vit øll áttu lut í. Við uppgávum kring alt landið og deildum kring oyggjarnar gjørdist LV ein vevnaður í færoyska samfelagn-

um, sum bant fólk saman í ítøkiligum gerandisligum uppgávum. Mong vóru tey, sum komu inn á gólvið í onkrum ørindum frá teirra nærumhvørvi. Sjálvdan fóru tey óhjálpt út aftur. Løgtingslimir og bygdarráðslimir gingu húsvandir á stovninum, og fólk á stovninum gingu húsvand í flestu kommunum í landinum. Mangar ferðir ringdi onkur inn á stovnin við onkrari loysn, onkrum uppskoti ella onkrari ávarðing. Ígjøgnum deildirnar kring landið hevði stovnurin til eina og hvørja tíð samband við køn fólk á staðnum.

Fyri mín part kann eg siga, at tey flestu árin, eg fekk á hesum stovninum, vóru rík og gevandi í so máta. Tú kendi, at tú stóð ikki einsamallur. Vælvildarfólk vóru kring teg – omanfyri, við síðuna av og niðanfyrir í skipanini. Kann í dag bert vóna, at viðskiftafólkini, eg var settur at tæna, eisini høvdu somu uppliving.

Við nýggju stýrisskipanarlógini í 1990-árunum broyttust fortreytirnar fyri lögtingslimir. Tað samsvaraði illa við hesa skipanina, at teir gingu húsvandir á stovninum. Kanska er tað vorðið í so langt til lögtingið í dag. Kanska áttu mannagongdir at verið endurskoðaðar, at verkini, sum LV fæst við, aftur koma lögtingslimum eitt sindur nærri, og at ognarskapur teirra í hesum verum verður eitt sindur størri – og kortini ikki at fáa bland í leiklutirnar millum lögtingslimir og landsstýrismannin.

Tann heilt stóri spurningurin, sum landsstýrið og Sigurð koma at svara í næstum, verður, um stovnurin sleppur – og um hann megna – at savna teknisku megina í landinum. Í Føroyum er tað bert LV, sum hevur nakran ítøkiligan møguleika at átaka sær lutin at vera tann tekniski miðdepilin, sum savnar hesa megina.

Soleiðis havi eg skilt, at Sigurð hevur valt sær ýtini. Nakað soleiðis haldi eg meg eisini skilja signalini frá politisku skipanini í dag. Avbjóðingin er helst at finna frægar leiðir, sum eru mongum gongdar fram at hesum stevnu-miði. Snávingarsteinarnir eru mangir.

Fólk flest vilja í flestu førum gott verk. Vit kunnu leggja okkum í geyma, at grikkar í síni tíð settu hetta hugtakið í tað eina hornið á Grikska Fýrkantinum (strembanin fram at tí góða, tí rættvísa, tí sanna og tí vakra). Fólk flest vita væl, hvat er gott til endamálið. Tey vita eisini, tá ið tað ikki er nóg gott. Fáur trívist við ógóðum verki.

“Kvalitetur” er ikki at spæla við.

Eg veit ikki um gott verk, sum ikki fær íkast frá mongum. Eingin einstakur eigur tað góða verkið – tað eiga mong. Tað visti Mikkjal, og tað visti Henning – og við teimum báðum vistu vit øll á stovninum í míni tíð og fyri mína tíð hendan